

Crimen Fori Ecclesiastici

Seu Decretalium Gregorii IX. Pont. Max. Liber V ; Brevi Methodo ad discentium utilitatem Expositus, In quo praecipuae circa Materiam hujus Libri Quinti, quae tum in Theoria, tum in praxi occurrunt, difficultates solvuntur, allatis etiam contrà sentientium fundamentis, & horum solutionibus

Accedunt tres Indices, unus Titulorum initio Operis, duo rerum, & verborum notabilium in calce ejusdem, prior quidem super Tomum praesentem, alter compendiosus super Universum Jus Canonicum

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1727

VD18 13510827-001

§. I. De Injuria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75255](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75255)

tus, per celebrationem Missæ, & sumptionem SS. Eucharistiæ, de quo memini Tit. præc. n. 7. Rationem dubitandi facit S. Thomas, qui apud Suar. tom. 1. l. 1. de Irregularibus, c. 3. n. 8. censet, talem Purgationem esse per se malam, & illicitam, ac proinde Concilium Wormatiense, relatum can. sepe 23. caus. 2. q. 3. dum statuit, ut si fiant furta in Monasteriis, & qui hæc committunt, ignorentur, Missa ab Abbate, vel ejus jussu ab alio celebretur, quâ finita, omnes Fratres communicent dicentes, *Corpus Domini sit mihi ad probationem hodie*, errasse, & Decretum ejus per nova Jura, seu Canones revocatum fuisse. Idem dicendum esset de eo, quod dicitur can. fin. q. cit. ubi jubetur Episcopus, vel Presbyter, cui maleficium, vel crimen imputatum est, per Missæ celebrationem innocentem se ostendere.

38 Sed etsi iste purgandi modus, ut bene Pirhing hic n. 5. monet periculosus sit, cum cedere possit in irreverentiam Sacramenti Eucharistiæ, ne ab indignis sumatur, atque ideo rectè abierit in desertudinem; per se tamen licitus est; neque enim uspiam in SS. Canonibus prohibitus reperitur, aut intrinsecam aliquam malitiam continet,

sicut modi Purgationis Vulgaris n. 2. & tribus seqq. relatis. Ratio disparitatis est, quia cum iste purgandi modus non fiat ad Virtutem Divinam per miraculum demonstrandam, Tentationem DEI non continet, sed solum testimonium quoddam est, & confirmatio innocentia.

Disputant hic aliqui, an liceat provocare ad Divinum Judicium, in finem innocentia suæ ostendendæ? Ad quod ego breviter respondeo, & dico, provocationem istam, si fiat extra vindictæ cupiditatem, desperationem, vanitatem, aut aliam vitiosam affectionem, per se sine peccato fieri posse, cum nihil superstitionis habeat, neque species sit Tentationis DEI, sed signum tantum confidentis in conscientia sua animi: addo tamen, provocationem istam esse rem plenam periculi, ac propterea non facilè attentandam. Spectandum etiam, quo fine fiat; nam si fiat bono fine, quia scilicet ita provocans per notoriam injustitiam oppressus est, ut scilicet appareat ipsius innocentia, & Judex iniquus, terrore percussus, ab oppressione desinat, per se licita est. Mortaliter vero peccat, si provocet injustè; quia graviter fuggillat famam eorum, quos citat.

TITULUS XXXVI.

De Injuriis, & Damno dato.

Crimina sæpe conjuncta sunt cum Injuria, & Damno proximi, ut aded Reus, qui de ipsis legitime convictus est, non tantum condemnandus sit ad pœnam, ob crimen commissum luendam, sed etiam

ad reparationem Injuriam, & Damni dati. Hinc merito post recensita Crimina Fori Ecclesiastici, subnectitur de Injuriis, & Damno dato.

§. I.

De Injuria.

S U M M A R I U M.

1. Diversa acceptio nominis Injuria.
2. Definitio istius.
3. &c. Quinam actioni injuriarum non sint obnoxii?
4. &c. Quando presumatur aliquid factum, vel dictum animo injuriandi?
10. &c. Quot modis Injuria inferri solet?
14. &c. Divisio Injuriam in suas species.
17. &c. Personæ, quæ injuriam inferre, aut pati possunt.
21. An pro injuria illata Novitio agere possit Prelatus?
22. Pro illata marito uxor?
23. Pro illata fratri, aut cognato, frater, vel cognatus?
24. &c. Quæ actio oriatur ex injuria, & quæ sit ejus pœna?
30. &c. Quid sit actio ad Fallnodiam, & quibus, ac quando competat?
34. &c. Quæ pœna inferatur pro Libellis famosis?
37. &c. An is, qui verum crimen alicui objecit, teneatur actione injuriarum?
41. &c. An imminis à pœna sit qui retorsione utitur, & quando?
45. &c. An de injuria conveniri possit qui alteri convitium dixit cum præfatione honoris?
48. &c. Modi, quibus actio injuriarum tollitur.

Quæ

QUæritur I. quid sit Injuria? *Injuria* nomen dupliciter posse accipi, generaliter, & specialiter. *Injuria generaliter accepta* dicitur omne id, quod non jure fit, sive deinde cum culpa fiat, sive sine culpa.

Injuria specialiter accepta requirit culpam, saltem Juridicam: & rursus sumitur tripliciter. 1. pro damno culpâ, non jure dato; & sic comprehendit etiam damnnum contra Legem Aquilianam. 2. pro iniquitate, & injustitia; & in hoc sensu, quando Judex iniquam, vel injustam fert sententiam, dicitur injuriam facere. 3. denique pro Contumelia, quæ à *contemnendo* dicitur; quia vel contemptum fit (nemo enim nisi eum, quem contemnit, contumeliâ afficit) vel contemptum, ac dedecus ei accersit, qui injuriam patitur. Germanicè est *Schmach* / oder *Verleumdung*. In hoc tertio sensu hic accipitur, &

Definitur, quòd sit *delictum privationis, dolo malo in contumeliam alterius admissum*; vel ut alii: *Est contumelia alicui dicta, vel facta dolo malo*. Ita Host. in *Summ. b. tit. n. 1.* Sylv. *V. injuria n. 1.* Vallens. *hic S. 1. n. 2.* Pirhing *n. 1.* König *n. 2.* Sannig *c. 1. n. 1.* § 2. & communiter DD. cæteri. Ad dicitur in utraque Definitione *Dolo malo*; nam, ut committatur Injuria, requiritur dolus, & animus injuriandi; & ratio est: quia injuria in affectu facientis consistit *l. illud 2. §. sanè 1. ff. & l. si non convitiij 5. C. b. tit.* Pirhing *n. 2.* Engl *n. 1.* König *n. 9.* Reiffenstuel *n. 3.*

Et hinc Actioni injuriarum obnoxii non sunt 1. infantes, & infantie proximi, furiosi, mente capti, etsi injuriosi quid dicant, aut faciant *l. illud 2. §. sanè 1. ff. b. tit. Manz. ad §. 1. Inst. b. tit. n. 19.* Item nec dormientes, & noctambulones, si fortè in somno aliquem verberent, vel injuriosis verbis proscindant *arg. Clem. un. de Homicid. & l. coram Titio rog. ff. de V. s. & ratio est, quia isti omnes dol incapaces non sunt.*

2. Ebrius: sed tunc tantum, quando præter propòsitum tanta ebrietate fuerit oppressus, ut rationis usum amiserit, & sobrius factus pœnitentiâ ducatur *arg. can. sanè 7. caus. 15. q. 1.* Quodsi tamen perversos suos mores non ignoravit, & ab experientiâ habet, in ebrietate se consuevisse molestum, & injuriosum esse aliis, non excusatur ab injuria. König *hic n. 6.* debuisset enim abstinere à nimio potu, & cum hunc causam injuriarum fore præviderit, nec tamen vitaverit, meritò hæ ipsæ voluntariæ fuisse censentur.

3. Ludimoderator, si corrigendi, & castigandi animo quidpiam in aliqualem respectum discipuli sui protulerit, aut egerit *l. sed & ff. 5. §. fin. ff. ad Leg. Aquil. & l. item apud 15. §. ad dicitur 38. ff. b. tit.* multoque magis hoc verum est de Patre, si eodem

animo increpet, vel percutiat filium. Wiestner *n. 2.* de marito, si probroso verbo, aut etiam moderato verbere castiget uxoris socordiam, ejusque petulantiam, & oris improbitatem compescat; de Concionatore, si depravatos sæculi mores, & invalescentia hominum vitia pro concione paulò acrius, in genere tamen, nullâ personâ nominatâ, aut indicatâ, perstringat.

4. Magistratus, si necessitate officii in delinquentem severius aliquid statuerit, vel quidpiam aliud præceperit, aut ordina-verit, quod pertinet ad Juris, & Justitiæ administrationem, licet dispendium honoris, & existimationis inde cuipiam consequatur, quod enim Reip. causâ fit, licet reo probrosum sit, si modus non excedatur, injuriosum non censetur *l. injuriam 13. S. is, qui 1. §. quæ jure 6. l. quod Reipublicæ 33. ff. b. tit.*

5. Astrologi, & Physiognomici, qui consulti ex astris, lineamentis manuum, aut figura corporis respondent, aliquem esse furem e, g. qui talis non est *l. item apud 15. §. si quis Astrologus 13. ff. eod.* nam volent non fit injuria.

6. Qui contra testem in Judicio, tanquam infamem, & suspectum excipit, si exceptionem suam probet *arg. l. eum, qui 12. ff. & l. si non convitiij 5. C. eod.* quia, quod quisque facit ad defensionem juris sui, nemini debet injuriosum reputari, per *l. nullus 55. ff. de R. J.*

7. Qui per jocum, aut inconsiderantiam injuriosi aliquid dixerunt, aut fecerunt aliis *l. illud 2. §. itaque 3. ff. b. tit.* Sed quia præsumptio Juris est adversus ipsos, probare debent, quòd ex joco, vel inconsiderantia hoc fecerint, ut notat Gloss. in *l. si non convitiij tit. 7. probare potes.* Sed hinc nascitur.

Dubium, quando præsumatur aliquid dictum, vel factum animo injuriandi alios? *si*, hoc, si non aliunde, ex verbis, aut factis colligi; hæc enim si suapte naturâ injuriosa sint, animus injuriandi præsumitur *l. si non convitiij tit. Harppr. pr. Inst. b. tit. n. 7. §. 10. Manz. ad §. 1. tit. eod. n. 35.* Engl *hic n. 2.* Pirhing *n. 2.* König *n. 9.* Et tunc, si is, qui talia verba protulit, aut facta patravit, si dicat se joci tantum causâ dixisse, aut fecisse, probare hoc debet; quia contra eum, ut *n. præc.* dictum est, fiat Juris præsumptio, cum talis quisque præsumatur, qualis apparet, & dolo censetur factum, quoties quid naturâ suâ turpe, & Legibus, aut moribus prohibitum committitur, vel profertur. Clar. *§. injuria n. 12.* Menoch. *l. 5. præsumpt. 3. n. 47.* Magnif. D. Chlingensperg *Inst. b. tit. q. 2.* Magnif. P. Schmier *p. 3. de Delict. c. 1. n. 113.* Reiffenstuel *hic n. 5.* Non requiruntur tamen probationes valde exactæ, sed suffi-

sufficiunt etiam conjecturæ, ex circumstantiis concurrentibus desumptæ, vel Juramentum, per quod probantur ea, quæ in animo merè consistunt. Harppr. cit. n. 10. § seqq.

9. **Contra** si dictum, aut factum, ut appareat, injuriosum non est, is, qui dicit, illud injuriandi animo dictum, aut factum esse, probare hoc debet, & si non probet, succumbet, reusque absolvetur arg. l. ei incumbit. 2. ff. & l. actor 23. C. de Probat. Farin. prax. crim. q. 150. à n. 115. § 117. Zœf. ff. b. tit. n. 4. Wiestner hic n. 3. cum cit. Probatio autem ista iterum fieri per conjecturas debet.

Quodsi verò omnibus consideratis, dubium maneat, an animus injuriandi adfuerit, vel non adfuerit, cum delicta in dubio non præsumantur, optimum erit, si tota res ex Officio Judicis tollatur, prout suadet Magnif. D. Chlingensberg l. cit. & innuunt Statuta Bavarica Land-Recht Tit. 46. art. 5.

10. **Quæritur 2.** quot modis Injuria inferri solet? 3. solet, & potest inferri tribus modis, scilicet verbo, scripto, facto. Verbo inferitur, quoties alicui sive præsentis, sive absentis convitium sit, ei defectum sive moris, sive naturæ obijciendo, v. g. appellando furem, mendacem falsarium, spurium &c. §. injuria 1. Inst. l. item apud 15. §. convitium 7. § seqq. ff. l. siquidem 10. C. de injur. Sylv. V. injuria n. 2. Clar. §. injuria n. 1. Farin. prax. crim. q. 150. n. 22. § 24. Begnudell V. injurian. 1. Englbic n. 4. Wiestner n. 4. Reiffenstuel n. 6. Magnif. P. Schmier p. 3. de Delict. c. 1. n. 115.

11. **Scripto** inferitur, cum libellus, Carmen, vel historia, ad ludibrium, contemptum, infamiam pertinens, composita editur, vel vulgatur l. lex Cornelia 5. §. si quis 9. l. item apud 15. §. generaliter 27. & §. siquis 29. ff. b. tit. Hofst. in summ. hic n. 3. Sylv. V. injuria n. 2. Harppr. in §. 1. Inst. b. tit. n. 149. cum cit. Et quidem si hujusmodi Scriptura, omisso nomine auctoris, in vulgus spargatur, Libellus famosus, dicitur l. un. C. de Libell. famos. Reiffenstuel n. 7.

12. **Facto** denique inferitur injuria, cum quis alterum pulsatur, ejus domum vi ingreditur, aut aliud quidpiam in ejus probrum, contemptum, famæ diminutionem agit l. lex Cornelia cit. l. item apud cit. §. generaliter 27. Haun. tom. 1. de J. § 7. tr. 2. n. 569. cum cit. Addunt aliqui quartum injuriæ inferendæ modum, videlicet gestu, ut ostendendo medium digitum, vel affigendo cornua in porta domus &c. Sylv. n. 2. cit. Pirhing n. 1. Sannig c. 1. n. 3. Sed hic modus facile ad tertium supradictum reduci potest.

R. P. Schmalzgrueber L. V. T. II.

Porro injuriam his modis pati alius quis potest non solum directè & in seipso, sed etiam indirectè, & in personis, quæ ejus potestati, & aliquando affectui sunt subiectæ: sic injuria facta filio redundat in patrem, & facta uxori in maritum §. patitur 2. Inst. & l. injuria 1. §. fin. in fin. ff. de injur. Similiter injuria facta Clerico, vel Religioso dicitur redundare in Collegium, vel Conventum, ejusque Prælarum, ut proinde actio injuriarum his competat etiam nomine proprio l. Pater 41. ff. eod.

Ex his injuriandi modis diversis diversæ patent Divisiones, quibus injuria dividuntur. Nam 1. alia est injuria directè facta alicui; alia facta indirectè, ratione modi, quo fit.

2. Ratione circumstantiarum, & obiecti, in quo fit injuria, aliæ pertinent ad læsionem corporis, ut cum quis pulsatur, aut verberatur; quædam ad læsionem Dignitatis, ut cum Matronæ honestæ comes abducitur; aliæ ad infamiam, ut cum pudicitia alicujus attentatur; aliæ denique ad læsionem rerum, quæ sunt sub alicujus dominio, & potestate.

3. Ratione excessus, quo fit injuria, alia est levis, alia atrox. Atror autem censetur vel ratione facti, ut cum etiam plebejus aliquis cæditur, fustibus aut vulneratur §. atrox 9 ff. b. tit. & l. sed est 9. ff. eod. vel ratione personæ tam injuriantis, ut filij offendens Patrem, Vasalli injuriantis Dominum Feudi l. sed si 17. §. quedam 3. ff. b. tit. quàm etiam injuriæ l. atrocem 4. C. eod. vel ratione loci, tam ubi fit injuria, veluti si fiat in templo, in loco Judicii &c. quàm partis corporis læsæ, ut si in facie fiat §. atrox cit. vel ratione temporis, veluti si fiat tempore conviviij, aut ludorum l. Prator 7. §. fin. ff. b. tit.

4. Denique ratione modi, quo fit, dividitur in Realem, & Verbalem Realis est, quæ quis factò alterius læditur. Verbalis, quæ læditur verbis vel ore prolatis; & tunc injuria dicta, seu convitium dicitur: vel scripto comprehensis, quæ injuria scripta appellatur. Hujus species est Libellus famosus, quo certum, & famosum crimen alicui obijciatur, & in publicum spargitur, prout dictum est supra n. 11. Const. crim. Carol. V. art. 110. Valleng. hic §. 1. n. 2. König ibid. n. 3.

Quæritur 3. quænam personæ injuriam inferre, aut pati possint? B. Injuriam inferre potest omnis, & solus ille, qui doli capax est l. illud 3. §. sanè 1. ff. b. tit. Non autem interest, an inferior sit, vel Superior; nam etiam Judex, & Magistratus, si Juris ordine non servato, quidpiam decreverint, vel statuerint, injuriæ illatæ reos se faciunt l. nec Magistratibus 32. ff. eod. Quin & Orator

M Ec.

M

Ec.

Ecclesiasticus, si talia ex suggestu dixerit, quæ in unius, vel alterius hominis in particulari infamiam redundant, non vacat injuriæ arg. l. cit. quamvis eadem, ut n. 5. dictum est, permittum sit, in genere perverfos hominum mores perstringere. Magnif. P. Schmier p. 3. de Delict. c. 1. n. 120. § 121.

18 Injuriam verò pati possunt homines cujusunque generis, & conditionis, etiam rationis usu destituti l. illud §. sanè cit. etiam mortui l. injuria 1. §. si forte 4. ff. b. tit. quia scilicet jus ad famam, & honorem non perdunt. P. Schmier l. cit. n. 122. Nec interest, utrum quis injuriam patiat in persona propria, vel in persona sibi conjuncta; quia ratione affectus, aut conjunctionis injuria, uni facta, facta etiam censetur alteri. Host. Summ. n. 5. b. tit. Farin. prax. crim. q. 105. n. 255. Pirhing hic n. 8. König ibid. n. 7. cum reliquis passim.

19 Quare injuriarum agere potest 1. pater ob injuriam factam filio; quia illa censetur facta patri, in cujus est potestate l. injuria 1. §. item 3 ff. b. tit. 2. Dominus ob injuriam illatam servo, quando iste in illius negotio, aut servitio est occupatus §. sed si 7. Inst. & l. item apud 15. §. item si 42. ff. eod. 4. Episcopus ob injuriam illatam Ecclesie suæ, vel Clerico sibi subjecto, & Abbas, seu Prælati Regularis ob injuriam factam Monasterio, vel Monacho, aut Religioso, Sylv. V. injuria n. 8. Gomez tom. 3. var. c. 6. n. 6. Farin. prax. crim. q. 150. n. 291. Engl. hic n. 7. Pirhing n. 8. König n. 7. Wiestner n. 6. Reiffentuel n. 10. Magnif. P. Schmier p. 3. de Delict. c. 1. n. 124.

20 Ut tamen pro injuria subdito, vel Religioso illata Domino, vel Prælati Actio injuriarum competat, debet illa aliquo modo redundare in contemptum Religionis, vel potestatis Dominice. Unde si v. g. injuria tantum indirectè pertineat ad Monasterium, vel uti si parentes Religiosi, aut Liberi in saculo relictæ offendantur, ex communiori sententia non videtur jus agendi competere Monasterio. Lauret. de Franch. Contr. int. Episc. §. regul. p. 2. var. q. 56. Engl. n. 8. Schmier l. cit.

21 Dub. 1. Utrum injuria etiam Novitio illata, & jus agendi, componendi, vel transigendi desuper ad Monasterium, vel Abbatem pertineat? Negat Lauret. de Franch. l. cit. q. 52. quia Monasterium nondum habet jus in Novitium, Melius affirmat Pasqual. in addit. ad Lauret. de Franch. b. l. cit. Engl. n. 9. hic Magnif. P. Schmier p. 3. de Delict. c. 1. n. 125. licet enim Monasterium non habeat jus irrevocabile in Novitium, quamdiu tamen in Novitiatu est, censetur esse subditus, & de Jurisdictione Prælati sui. Quod apertius confirmatur ex 6. Religioso 21. de

sent. Excom. in 6. ubi injuria realis, seu percussio, in Novitium attentata punitur Excommunicatione Canonis, non alio ex capite, quam quòd reputetur cedere in contemptum Monasterii, & Religionis. igitur merito hujus Prælati conceditur actio pro eadem.

Dub. 2. an sicut ob injuriam illatam uxori agere potest maritus ita etiam uxor ob injuriam illatam marito? Videtur par esse ratio; quia si uxoris injuria censetur etiam esse mariti, vice versa etiam injuria, marito facta, censetur facta uxori. Sed respondendum est negativè. Ita habetur §. patitur 2. Inst. & l. quodsi 2. ff. b. tit. ubi ratio redditur: quia defendi uxores à viris non viros ab uxore æquum est. Farin. q. 150. n. 274. Pirhing hic n. 8. Wiestner ibid. n. 5. Excipitur, nisi injuria esset communis, & concernat etiam honorem uxoris, ut si marito obijciatur, quòd uxorem habeat meretricem, hoc enim casu uxor injuriam, sibi non minus, quam marito factam, persequi proprio nomine potest. Farin. n. 275.

Dub. 3. an etiam frater agere possit propter injuriam illatam fratri, cognatus propter injuriam illatam cognato? Affirmativam defendunt non pauci, quos refert Harppr. in §. patitur 2. Inst. b. tit. n. 22. ob rationem; quia propter affectionem istius injuria ad ipsum pertinere videtur. Conf. ex l. Lex Cornelia 5. pr. ff. b. tit. ubi cavetur, ne judicandi munere fungatur, qui Actoris cognatione, vel affinitate propinquiore conjunctus est. Sed tenenda est negativa Sententia cum Perez in Cod. b. tit. n. 12. Magnif. D. Christoph. de Chlingenberg Inst. eod. q. 9. P. Wiestner hic n. 7. & alijs passim. Ratio est. quia Jus specialiter exprimit personas, quibus ob injuriam conjuncto illatam agere permittum est, & inter has non meminit fratrum, & aliorum consanguineorum collateralium, ut ad eò videatur procedere principium generale, quòd inclusio unius sit exclusio alterius l. cum prætor 12. pr. ff. de Judic. Excipitur nisi injuria sit communis, ita, ut in totam redundet familiam. Wiestner l. cit. Ad Argumentum contrarium dico, affectionem hoc loco non sufficere; nam maxima affectio est Liberorum erga suos Parentes, & tamen si illi emancipati sint, per injuriam ipsis illatam non censetur injuriam pati, Pater, argumento ducto à sensu contrario ex §. patitur cit. ubi Pater injuriam pati dicitur per Liberos, quos in potestate habet. Ad Conf. ad hoc, ut persona conjuncta non possit esse Judex, si fficit affectio; hæc non sufficit, ut injuria unius censetur esse injuria alterius.

Queritur 4. qualis Actio oriatur ex injuria, & quæ sit ejus poena? 24. ex injuria

juris duplex oritur Actio, Civilis, & Criminalis; liberum enim est injuriato agere, quâ ex his voluerit: unâ tamen ex his Actionibus intentari, non potest recurrere ad alteram; quia utrumque Judicium ad poenam, & supplicium comparatum est, & unum, idemque delictum vindicari iterum non debet. *l. Senatus 14. ff. de Accusat. Reiffenstuel hic n. 14.* Civiliter agitur ob injuriam, quando Actor petit satisfactionem suam privatam; criminaliter, quando petit vindictam publicam.

25 In actione criminali poena arbitraria est, & de Jure Civili quidem vel corporalis, vel pecuniaria sisco applicanda; de Jure Canonico autem pro delicti gravitate subinde etiam Censura in reum fertur: sic qui per injuriam in Clericum, vel Religiosum violentas manus injecerit, est ipso facto excommunicatus *can. si quis suadente 29. caus. 17. q. 4. in eum, qui S. R. E. Cardinalem fuerit hostiliter persecutus, vel percusserit, veluti in reum læsæ Majestatis animadvertitur c. felicit 5. de Pœn. in 6. qui in Episcopum hæc perpetraverit, iisdem ferè poenis coercetur. Clem. 1. eod. Clar. §. injuria n. 7. Mynsing. cent. 4. obs. 4. n. 5. Begnudell. V. injurian. 8. Engl. hic n. 10. Reiffenstuel n. 13. ibid.*

26 Actio Civilis ob injuriam duplex conceditur, poenalis scilicet, & rei persecutoria. Poenalis iterum duplex est, & una quidem descendit ex Jure Civili in specie sic dicto, altera ex Jure Prætorio. Ex Jure Civili in specie ita dicto nascitur Actio Civilis ex Lege Cornelia, quâ reales quædam injuriæ, veluti si aliquis pulsetur, verberetur, aut domus ejus, in qua habitat, vi introeatur, vindicantur *§. sed & 8. Inst. & l. Lex Cornelia 5. pr. & §. seqq. ff. h. tit.* Agitur per hanc Actionem ad æstimationem injuriæ à Judice faciendam, & adjudicandam, vel ad poenam pecuniariam sisco inferendam vel ad poenam corporis afflictivam. Lauterbach *ad tit. cit. §. 48.* Non datur Patri, si filius injuriam passus sit *l. Lex cornelia cit. §. illud 6. & est perpetua, ut cum cit. Lauterbach rectius docent. Fach. l. 9. contr. c. 7. Hart. Pistor. p. 4. q. 20. Reinhard. Bachob. in Treutl. vol. 2. D. 30. thes. ult. Brunnem. ad l. cit. Magnif. P. Schmier de Præscript. c. 5. n. 268. Magnif. D. Verlohner de action. Injur. n. 7.*

27 Ex Jure Prætorio oritur Actio æstimatoria, quâ injuriam passus adversus injuriantem agit, ut in poenam pecuniariam à se signatam injurians condemnatur *§. poena 7. Inst. h. tit.* Estque hæc Actio personalis, utpote dimanans ex delicto *§. in summa 10. Inst. eod. famosa; quia facit eum, qui condemnatur ex injuria, infamem l. prætor 7. pr. ff. eod. & annalis, tanquam Prætoria, & poenalis l. si non convitij 5. C. eod. Datur R. P. Schmalzgrueber L. V. T. II.*

injuriato, qui passus est injuriam sive directè in semetipso, sive in persona suæ potestati subjecta *§. injuria 2. Inst. l. injuria 1. §. item 3. & seq. ff. h. tit.* Hæredibus verò injuriati non datur, cum meram sapiat vindictam, quàm moriens remisisse præsumitur *l. injuriarum 13. pr. & l. item apud 15. §. injuriarum 14. ff. eod. nec contra hæredes injuriantis per l. cit. & rationem, quia poenalis est.*

In hac Actione injuriam passus æstimare primum debet injuriam suam: & poenam, quòd eam æstimet 30. aureis, quorum jacturam maluisset facere, quàm probrum ferre: tunc petit à Judice, ut qui eam intulit, in tantum sibi adjudicetur, & condemnatur: sed Judex petitionem plerumque moderari debet, & ad minorem summam v. g. 10. vel 20. aureos redigit, neque istos adjudicare solet actori prius, quam is juraverit, injuriam se tanti, quanti est ejus facta à Judice moderatio, æstimare: quod si fecerit, in eos condemnatur ipsi reus *c. olim 7. junct. Gloss. V. taxatione h. tit. §. poena 7. junct. Gloss. V. æstimaverit Inst. & l. constitutionibus 37. §. etiam 1. ff. eod. Clar. §. injuria n. 6. Sylv. V. eod. n. 9. Gall. l. 2. obs. 102. n. 9. Haun. tom. 1. de J. & J. tr. 2. n. 573. Engl. hic n. 10. Wiestner cit. eod. Reiffenstuel ibid. n. 12. Begnudell. V. injuria n. 5. Magnif. P. Schmier p. 3. de Delict. c. 1. n. 134. Magnif. D. Verlohner de act. injur. n. 25.*

Sed standum in hoc est Curiarum praxi, in quarum aliquibus obtinuit, ut æstimatio à Judice taxata Actori sine ejusmodi Juramento adjudicetur *Haun. Wiest. Reiffenst. l. cit.* Idem dicendum etiam quoad Actionem injuriarum criminalem; nam ut Mynsing. cent. 4. obs. 4. n. 5. monet, hodie ex consuetudine passim recepta, & per *Ordin. Camer. imp. p. 2. tit. 28. & Jus Provinciale Bavaricum Land=Necht tit. 46. art. 2.* approbatâ ex injurijs verbaibus falsis non ad vindictam publicam, sed ad restitutionem honoris per Palinodiam, sive injuriosorum verborum recantationem in Judicio agitur: quæ actio propterea Actio ad palinodiam, sive Recantatoria dicitur.

Dub. 1. quid sit Actio ad palinodiam? **28** est actio personalis, Civilis, rei persecutoria, perpetua, quâ injuriam verbalem passus agit adversus injuriantem, ut dicta, seu dicteria famosa reclamet, atque injustè à se prolata judicialiter fateatur. Lauterbach *h. tit. §. 47. Magnif. P. Schmier p. 3. de Delict. c. 1. n. 137. Magnif. D. Verlohner de act. recantat. n. 1.* Dicitur 1. Actio personalis; quia ex delicto, adeoque ex obligatione descendit. 2. Civilis, tum quia ad effectum Civilem tendit, nempe ad satisfactionem privatam, tum verò quia inventum est Juris Civilis, non quidem scripti, sed

consuetudinarii; nam inducta est moribus, & consuetudine, quæ pars Juris Civilis est l. de quibus 32. § 1. seq. ff. de Leg. 3. Rei persecutoria; quia persequitur id, quod abesse videtur, videlicet læsam existimationem, Gaill. l. 1. obs. 65. Carpz. pract. crim. p. 2. q. 94. Lauterbach §. 47. cit. & Disp. de Act. recant. ibes. 4.

31 Causa Actionis istius est injuria verbalis, non qualiscunque, sed talis, quæ fama, & bona existimatio injuriati sit læsa; nam si non fama, & existimationis læsionem, sed corporis, duntaxat, seu sensuum vitium respiciat, adeoque ad contemptum solummodo collineat, ut si quis alterum gibbosum, claudum, cæcum &c. nominet, siue tales defectus sint veri, siue falsi, non ad Recantationem, sed ad Christianam solummodo Deprecationem, & Reconciliationem injurians compelli debet Carpzov. pract. crim. q. 97. n. ult. Non tamen refert, utrum talis verbalis injuria sit scripto, aut viva voce effusa, modo doloso injuriandi animo facta. Magnif. D. Verlohner l. cit. n. 2. Dolus autem regulariter præsumitur, si verba aut scripta per se sint injuriosa: secus, si dubia; tunc enim in partem meliorem interpretanda sunt, prout dictum est supra n. 8. § 9.

32 Datur Actio ista injuriato, & hæredibus illius (quæ est rei persecutoria) adversus injuriantem, non autem adversus hæredes istius, cum nascatur ex Delicto sterili. Objectum illius est fama, seu bona existimatio, quæ vulgi opinione per verba contumeliosa læditur. Lauterbach D. de Act. recant. ibes. 28. cujus proinde reparatio ab injuriato petitur. Recantare jussus quidem non contrahit infamiam Juris, tum quia nuppiam id est expressum, tum quia est mera Condicio, de qua ex l. cessat 36. ff. de A. § A. constat, quod etsi ex causa famosa confurgat, infamiam tamen secum non trahat: nihilominus tamen post se trahit quandam infamiam facti, utpote cum apud honestos, & graves viros non bene audiat, qui seipsum mendacii arguere debuit. Harppr. ad §. 10. Inst. b. tit. n. 109. § seqq. Carpz. pract. crim. q. 94. n. 65. Lauterbach ad h. tit. ff. §. 53. Magnif. P. Schmier p. 3. de Delict. c. 1. n. 183. § seq. Magnif. D. Verlohner de Act. recant. 7.

33 Intentata semel hæc actio recantatoria non excludit aliam actionem, & poenam injuriarum, sed cumulari potest, sicut in simili Condicio furtiva ad restitutionem rei ablatæ cumulari potest cum Actione furti ad poenam quadrupli §. fin. Inst. de furt. Mynsing cent. 2. obs. 98. n. 10. Gaill. l. 1. obs. 65. n. 5. Engl. n. 11. Reiffenstuel ibid. n. 16. Magnif. D. Christoph de Chlingensperg Inst. b. tit. q. 13. Ratio est, quia Actio

ad Palinodiam est rei persecutoria, actio autem injuriarum ad æstimationem est poenalis, conf. ad fines diversos tendunt, actiones autem, ad finem diversum tendentes, cumulari possunt §. ceterum 1. Inst. si quadrup. pauper.

Duh. 2. quæ poena inferatur pro Li-34 bellis famosis? hæc injuria, quia in plurimum notitiam devenit, & hominem magis, quam aliæ injuriæ verbales, diffamat, in Jure severius castigatur: & quidem, si criminaliter agatur, ejus reo inferri jubetur poena capitalis l. un. c. de famos. libell. quam tamen poenam capitalem non de ultimo supplicio, sed de poena exilii, vel deportationis intelligendum cum aliis statuit Harppr. in §. 1. Inst. n. 161. nisi crimen, per Libellum famosum alicui imputatum, esset capitale; tunc enim poenam rationis imponendam vult Conf. crim. Carol. V. art. 110. Reiffenstuel hic n. 15. Si civiliter solum agatur, condemnatus jubetur esse instabilis l. Lex Cornelia §. S. si quis 9. ff. h. tit.

Neque interest, an verum crimen 45 quod etiam expediat. Reip. scire, vel falsum in Libello objectum sit, juxta Conf. crim. art. 110. cit. idque singulariter in odium, & extirpationem famolorum Libellorum, quamvis in simplicibus injuriis non scriptis circa veritatem objectam aliter res sese habeat. Engl. n. 5. Item non refert, an quis ipse talis Libelli sit author, an verò vulgationem ejus promoverit. Conf. eandem poenam incurrit etiam, qui Libellum ejusmodi famosum, ab alio compositum, scripsit, divulgavit, aut inventum in publicum projecerunt, ut à quovis legeretur; talis enim utroque Jure pro Authore Delicti habetur, & ut talis est puniendus eam, qui in alterius 1. caus. §. q. 1. l. un. c. de famos. libell. Secus est de iis, qui Libellum, ab alio acceptum, descripserunt, non animo divulgandi, sed penes se privatim retinendi; tales enim impunes declarat Menoch. de arbit. cas. 263. n. 48.

Typographi quoque, qui talem Li-36 brum imprimunt, amittunt impressa Exemplaria, in suis Officinis reperta; privantur etiam potestate imprimendi Libros, & arbitrariè etiam aliàs puniuntur, ut ex variis Recessibus Imperii demonstrat Carpzov. pract. crim. q. 98. n. 11. Plura de Libellis famosis videri possunt apud Harppr. ad §. 1. à n. 149. Inst. b. tit. ubi n. 210. ex diversis Recessibus Imperii probat, poenam famolorum Libellorum hodie plerumque esse arbitrariam, ita tamen, ut consideratis circumstantiis maximè ob frequentiam hujus delicti in aliquo loco arg. l. 1. ff. de abig. vel qualiter injuriæ (si crimen capitale objectum sit Conf. Carol. cit.) vel injuriantis, & præsertim injuriati, pce-

pcena meritò exasperetur, Harppr. ad S. 10. I. f. b. tit. n. 14. Engl. n. 5. bic.

37 Dub. 3. an is, qui verum crimen alicui objecit, teneatur Actione injuriarum? Dissentiunt DD. ex quibus aliqui generaliter defendunt negativam, inducti textu l. eum qui 18. pr. ff. b. tit. ubi J. C. ait, equum non esse, eum, qui nocentem infamavit, ob eam rem condemnari: & additur ratio, quia peccata nocentium nota esse oportet, & expedit.

38 Sed melius distinguitur: Vel enim Reip. interest, crimen, vel defectum detegi, vel ejus non interest. Si non interest Reip. ob veritatem convitii non excusatur injurians. Clar. §. injuria n. 17. Covar. l. 1. var. c. 11. n. 6. Mynsing. cent. 4. obs. 4. Gaill. l. 2. obs. 99. n. 1. & seqq. Fachin. l. 9. contr. c. 10. Vivian. in 5. fin. b. tit. pr. Begnud. V. injuria n. 2. Zœf. bic n. 1. Engl. n. 4. Pirhing n. 4. Wiestner n. 12. Reiffenstuel n. 17. Ratio est, quia in actione injuriarum non tam veritas convitii, quam animus injuriandi, in quo substantialia delicti sita est, consideratur; nam sine causa detegere aliorum delicta inhumanum est, imò injustum, cum læsus ad integritatem fame suæ jus adhuc habeat, quamdiu crimen occultum est, nec illud detegi necessitas, aut utilitas publica postulat.

39 Si verò interest Reip. ut tale crimen, vel macula detegatur, v. g. quia est homicida, falsarius, fur, adulter, spurius &c. altera distinctio est adhibenda, an fiat in Judicio, an extra illud. Si in Judicio tale crimen, vel macula objiciatur, & probetur legitime, nulla actio ei, contra quem oppositum est, competit, cum utique à poena immunis esse debeat, qui commodo publico studet. Magnif. D. Chlingensperg inst. b. tit. q. 3. Wiestn. n. 13. cum cit. & in hoc sensu intelligenda est l. eum qui in contrarium allegata. De Jure tamen Canonico, si fructus speretur, præmittenda est admonitio secreta ex Lege Charitatis, quæ exigit, ut damna tam publica, quam privata minimo proximi damno avertantur, Wiestner n. 14.

40 Si autem extra Judicium objiciatur, plerique ex cit. existimant, illud objicientem, si appareat, quòd potius libidine nocendi, & vindictæ privatæ, quam boni publici studio motus hoc fecerit, à poena immunem non esse, quòd pravus revelantis animus manifestationem iniquam reddat. Wiestner n. 13.

41 Dub. 4. an immunis à poena sit, qui retorsione utitur, & postquam injuriam passus ab aliquo est, hunc vocat mendacem, aut eum pro tali habendum protestatur, donec objectum crimen probaverit? Si distinguendo, an retorsionem ejusmodi faciat ad sui defensionem, an non. Si

hoc secundum, & objiciatur injuriam inferenti crimen diversum, & injuriam acceptam nihil diminuens, retorquens ab injuria non excusatur, Abb. in c. 23. de Sent. Gre jud. n. 22. Gaill. l. 2. obs. 100. n. 9. Begnudell. V. injuria n. 20. Pirhing bic n. 6. Wiestner n. 16. Reiffenstuel n. 35. & habetur etiam in Jure Bavarico Landtsrecht tit. 4. art. 6.

Si primum, retorquens impunis est. Engl. n. 15. Reiffenstuel n. 33. cum cit. & communi cæterorum. Ratio est, quia vim vi repellere in continenti ipso naturæ Jure permittitur, ergo etiam injuriam retorquere; honor enim, & fama hominis præponenda est omni pecuniæ l. si in duabus 104. ff. de R. J. & gravior est ejus jactura amissione oculorum l. infamia 8. C. de Decur. imò honor, & vita pari passu procedunt, & non minore studio, & curâ, quam vita servanda est. Gaill. l. 2. obs. 100. n. 1.

Neque obstat, quòd defensionis jus tantum detur adversus futuram, vel præsentem injuriam, non autem adversus præteritam, quæ apud Judicem, non verò apud privatum judicanda est; sicut non licet post moram longiorem repercutere eum, qui prius percussit &c. nam responderi potest, hæc quidem ordinariè ita se habere in injuria reali, injuriam verbalem autem semel prolatam, licet quoad fontem verborum, & in sensu physico jam præterierit, in sensu tamen morali, & quoad apprehensionem hominum, & suspicionem ex ea ortam contra injuriatum durare, & semper præsentem censerit, donec per Retorsionem, vel Judicium acceptum tollatur. Engl. n. 15.

Ut verò rectè fiat Retorsio, tria requiruntur, 1. ut fiat animo se defendendi: hinc si objicienti e. g. mendacium, non mendacium, sed aliud crimen à mendacio diversum, & injuriam nihil diminuens retorqueretur, quia talis retorsio ad defensionem nihil conferret, retorquens ab injuria non excusaretur, ut dictum est n. 41. 2. ut fiat in continenti, ne si ex intervallo contingat, vindictæ involvat speciem, Excipitur, nisi illata injuria esset absenti, vel si scripto, aut adhibito Notario, & testibus retorsio fieret; tunc enim exigeret intervallum temporis, quo commode fieri posset arg. sive ingenua 2. §. confestim 43. ff. ad S. C. Tertull. Wiestner n. 17. 3. ut observetur moderamen justæ, & inculpatæ tutelæ; neque enim ab injuria excusaretur, qui moderamen istud excederet, & verbalem e. g. injuriam intra privatos parietes passus, mendacium injuriantis palam, & affixâ schedâ impingeret, vel si in minori crimine injuriatus injuriantem objiceret majus: unde ex tali retorsione

sione mala daretur æquè injurianti Actio contra retorquentem, ut bene notat Abb. in c. 23. de Sent. & re jud. n. 22, quamvis retorquentem mitius puniri deceat, quòd justum animi dolorem compescere, & temperare sit difficillimum l. si adulterium 38. §. Imperator 8. ff. ad Leg. Jul. de Adult.

45 Dub. 5. An de injuria conveniri valeat, qui alteri convitium dixit, v. g. eum mendacem, aut furem appellando, cura præfatione honoris, five cum protestatione, quòd sine animo injuriandi, & salvo ipsius honore, & reverentia ea verba protulerit? Ratio dubitandi est, quia protestatio conservare dicitur jus protestantis, quòd maximè locum habet in casu præfenti, cum ad injuriam secundum dicta n. 2, exigatur, ut addit injuriandi animus.

46 Sed dicendum, si verba, aut facta ex se injuriosa sint, uti est, si quis tergum alterius pulset, in faciem colaphum ipsi impingat, capillos, aut barbam evellat, protestationem nihil ipsum juvare; quia talis protestatio est contraria facto. Clar. §. injuria n. 13. Covar. l. 1. var. c. 11. n. 13. Fachin. l. 9. contr. c. 11. Gaill. l. 2. obs. 101. à n. 2. Farin. prax. crim. q. 150. n. 311. §. 313. Vallent. hic §. 1. n. 2. Pirhing n. 3. König n. 9. Sannig c. 1. n. 3. Wiestner n. 11. Et hoc verum est, five protestatio præcedat injuriam, five sequatur. Excipitur, nisi ex conjecturis apparet, injuriam non fuisse illatam animo injuriandi; tunc enim talis protestatio excusaret. Clar. l. cit. Farin. n. 314. Pirhing n. 3. imò iste etiam sine protestatione non teneretur.

47 Ad Rationem dubitandi dico, id verum esse, quando obijcitur aliquid, quod de se probrosum non est, trahi tamen in sensum contumeliosum potest; nam si is, qui ea verba protulit, protestetur, quòd in sensu bono illa protulerit, ab Actione injuriarum liberat protestatio.

48 Quæritur 5. quot modis tollatur Actio injuriarum: R. 1. tollitur satisfactione, quando injurians injuriato satisfecit pro injuria illata l. sed si 17. §. si ante 6. ff. b. tit. quæ satisfactio fieri potest aut jurejurando, si reus juret, si nihil animo injuriandi dixisse, vel fecisse l. Lex Cornelia 5. §. hac Lege 8. ff. b. tit. l. ait Prator. 3. §. quacunq. 1. ff. de Jurejur. aut pacto, vel transactione l. non solum 11. §. injuriarum 1. fin. ff. b. tit. ibi, Si pater de injuria intercessit, & si transactum, & si Jusjurandum, exactum erit, actio injuriarum non tenebit. Vultejus, Schneidevvin, Harppr. in §. 12. inf. de injur. Gaill. l. 2. obs. 106. Speckhan cent. 2. class. 3. q. 4. n. 27. Magnif. D. Verlohner de Act. Recant. n. 13.

49 2. Retorsione: non quidem si injuriarealis sit (etenim qui accipit unam ala-

pam, non potest reddere aliam, nisi plures adhuc timendas habeat, utpote cum aliis solam vindictam querere censeatur) sed si verbalis, prout fieret, si, qui ab altero appellatus est fur, falsarius, nequam &c. ei dicat, Tu mentiris, aut, tu ipse talis es, donec probes; nam per ejusmodi retorsionem injuriam passo censeatur satisfactum; satisfactio autem injuria tollitur, prout dictum est n. præc. Harpprecht in §. hac actio 12. inf. b. tit. à n. 9. Reiffenst. hic n. 27. Magnif. P. Schmier p. 3. de Delict. c. 1. n. 145.

3. Remissione vel expressa, vel etiam tacita injuriæ, quæ fieri tunc censebitur, quando injuriam passus eam non statim revocat ad animum, h. e. non statim, quando potest, ostendit signa ægrè, ac graviter ferentis animi, ut si fortasse subridendo illam accipiat, aut si initio se offensum ostendit, deinde cum offendente instaurat antiquam amicitiam, ad convivium eum invitat &c. sic enim vulnus animi, quod injuria aperuerat, videtur esse obductum. §. fin. inf. & l. non solum 11. §. injuriarum 1. ff. b. tit. Clar. §. injuria n. 10. Sylv. V. eod. n. 10. Vivian. in c. fin. b. tit. in ration. Engl. hic n. 12. Pirhing n. 9. König n. 15. §. 16. Reiffenstuel n. 22. Begnudell. n. 12. Ubi tamen notandum, quòd illi, qui in aliena sunt potestate, ut filii, Religiosi &c. injuriam sibi illatam, invitis illis, in quorum sunt potestate, & quibus actio injuriarum concessa est, remittere injuriam non valeant. Contrà verò Pater, vel Prælati, injuriam illatam filio, vel Religioso, etiam hoc reclamante, condonare non prohibetur l. sed si 17. §. plane 12. ff. b. tit. Engl. n. 13. Reiffenstuel n. 23. Magnif. P. Schmier l. cit. n. 144. nisi filius sit eminentioris conditionis, quam pater.

4. Prescriptione annua; nam lapsu unius anni actio criminalis super injuria verbali extinguitur, ita, ut non amplius intentari possit, l. si non convitii 5. C. b. tit. Aliud est de Actione injuriarum Civilis; nam hæc perpetua est, & ad 30. annos durat, ut rectè advertunt Sylv. V. injuria n. 10. Clarus n. 10. Vivian. l. cit. Pirhing n. 9. König n. 17. Reiffenstuel n. 25. Wiest. n. 19. Et hinc per lapsum anni non tollitur actio ad recantationem, & Palindiam; quia non Criminalis, sed Civilis est, ut monui n. 30. Harppr. ad §. fin. inf. b. tit. n. 17. Reiffenst. n. 26. Similiter perpetua est actio injuriarum realium descendens ex Lege Cornelia, quæ datur, cum quis alium verberat, pulsat, vel domum illius vi ingreditur. Mynsing. cent. 5. obs. 7. n. 7. Engl. n. 12. König n. 17. Reiffenstuel n. 26. Imò nec omnis actio injuriarum verbalium criminalis lapsu anni extinguitur; nam actio injuriæ scriptæ, seu libelli famo-

famosi etiam criminalis perpetua est, ut teste König l. cit. inter omnes convenit. Ubi verò actio extinguitur præscriptione annua, per hoc injuriato non tollitur potestas etiam post annum agendi ad compensationem damnorum, & expensarum: quas propter injuriam alterius passus est, imò etiam si injuriatus non ageret, teneatur tamen injurias ad interesse, & damna, nisi injuriatus ea velit ipsi remittere. Sylv. n. 10. cit.

5. Morte tam injuriantis, quam injuriati ante litem contestatam; quia Actio injuriarum, utpote ex delicto descendens, & pœnalis, neque hæredi, neque in hæredem datur l. injuriarum 13. ff. h. tit. quod intellige, quando injuriatus contra hæredes injuriantis pœnam prosequi vellet; nam si prosequi velit damnum, quod per realem injuriam in corpore, vel bonis suis accepit, rectè eo nomine tam ipse, quam

ejus hæredes civiliter agere poterit ad eorum damnorum refarcitionem tam contra damnificantem, quam contra hujus hæredes, ut pro iis secundum vires hæreditatis satisfaciant: & hoc verum, etiam si lis cum defuncto non fuerit antea contestata, saltem de Jure Canonico c. fin. de sepult. e. in litteris 5. de Raptor.

6. Ut aliqui volunt, Injuriarum actio tollitur susceptione Sacramenti Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, quòd ista suscipiens vindictam ponere videatur, & jubeatur. Sed hæc ratio levis est; etsi enim hæc Sacramenta suscipiens, ut dignè illa suscipiat, animum vindictæ privatæ ponere debeat, non tamen ponere debet animum petendi satisfactionem pro injuria sibi, vel Reip. illata, cum Jure debita sit, Abb. in c. 1. de Maledic. n. 6. Covar. l. 2. var. c. 10. n. 17. Palao tr. 6. D. 1. p. 6. n. 3. Wiestner hic n. 20.

§. II.

De Damno dato.

S U M M A R I U M.

74. &c. Damni duplex acceptio.

76. &c. Fieri potest dolo, culpa, & casu fortuito.

78. &c. Vindicatur per Civilem Actionem Legis Aquilæ: ubi discrimen inter hanc actionem, & eam, que competit ex damno lucroso.

81. &c. Actio Legis Aquilæ est partim rei persecutoria, partim pœnalis.

84. &c. Dividitur in Directam, Utilem, & in factum.

88. &c. Cui datur Actio Legis Aquilæ?

69. Contra quem?

70. An etiam contra heredes damnificantis?

71. &c. Quid per Actionem istam petatur?

74. &c. Quid requiratur, ut alicui compensetur?

76. &c. An competat etiam ex culpa levissima, quando natura Contractus ab hac culpa damnificantem absolvit?

79. &c. An, & qualis obligatio nascatur ex damno dato?

83. &c. Præsertim si datum sit per culpam merè Juridicam?

90. &c. An obligatio hæc stringat etiam in foro conscientie?

100. &c. An conveniri etiam possit ex damno sine vera, & propria culpa dato?

106. &c. Cui facienda sit restitutio ex Legge Aquilæ &c. & quanam cause ab hac excusent?

74. Quid sit Damnum, & quot modis illud possit contingere? 75. Damnum, ita dictum à diminutione patrimonii l. damnum 3. ff. de damn. infect. dupliciter accipitur; nam aliquando damnificans ex bonis alterius lucrum facit, prout fieri solet per furtum, rapinam &c. aliquando autem fit sine lucro, cum alius in corpore, vel rebus illius contra jus læditur, corrumpendo, vel deteriorando illas. Prius lucrosum dicitur, posterius non lucrosum: & duntaxat ad Titulum præsentem spectat. Delictum istud Aquilius Tribunus per suum plebiscitum vindicavit, Justinianus verò inter Delicta pri-

vata tertio loco retulit. Definiri potest, quòd sit Delictum, quo patrimonium, vel res aliena dolo, vel culpa, sine ulla damnificantis lucro, vel emolumento diminuitur, ut si quis domum alienam succendat, animalia occidat, vestes laceret &c. Hofst. in Summ. hic n. 1. Manz. ad Rubr. Inst. de Leg. Aquil. n. 2. & 3. Engl. n. 23. Wiestner n. 21. Reiffenstuel n. 38. Magnif. P. Schmier p. 3. de Delict. c. 1. n. 61. Causa efficiens hujus damni est solus homo; nam si à Bruto datum sit, non damnum, sed pauperies appellatur. Objectum ejus sunt res tam animatæ, quam inanimatæ,